

Tietoa tutkimukseen sisältyvistä tiedoista

Tässä selosteessa kuvataan, miten henkilötietoja käsitellään THL:n, Helsingin yliopiston, Tampereen yliopiston, Itä-Suomen yliopiston ja LABOREn TRIAD-tutkimuksessa.

Tutkimuksen rekisterinpitäjät

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
PL 30, 00271 Helsinki

Helsingin yliopisto, Lääketieteellinen tiedekunta
PL 63, 00014 Helsingin yliopisto

Itä-Suomen yliopisto, Filosofinen tiedekunta
PL 111, 80101 Joensuu

Tampereen yliopisto / Tampereen yliopiston tukisäätiö sr
PL 100 33520 Tampere

ja

Työn ja talouden tutkimus LABORE
Arkadiankatu 7 (Economicum), 00100 Helsinki

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa:

Nimi: Sonja Lumme

Osoite: THL, Mannerheimintie 166, Helsinki

Puhelinnumero: 029 524 7218

Sähköpostiosoite: sonja.lumme@thl.fi

1. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Mielenterveyden häiriöitä sairastavien kuolleisuus on huomattavasti korkeammalla tasolla kuin väestön keskimäärin ja ne ovat myös yhteydessä somaattiseen sairastavuuteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen. Yhteydet ovat todennäköisesti molemmanpuuntaisia ja monimutkaisia, ja vaihtelevat eri mielenterveydenhäiriöissä ja elämänvaiheen mukaan. Mielenterveyden häiriöt vaikuttavat merkittävästi myös läheisten hyvinvointiin. Sekä yksilölliset että ympäristöön liittyvät tekijät ovat keskeisiä mielenterveyden häiriöiden kehittämisessä. Tieto kausaalisista mekanismeista on kuitenkin puutteellista.

Tutkimuksessa tarkastellaan mielenterveyden, sosieconomisen aseman ja sairastavuuden moniulotteisia yhteyksiä; ilmaston vaikutusta psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen, sairauspoissaoloihin ja kuolleisuuteen, sekä väestörakenteen, sosioekonomisten tekijöiden ja

terveydentilan osuutta haavoittuvuudessa ja altistumisessa säätilaan liittyville terveystarpeille; sosiaalisen eristyneisyyden ja syrjäytymisen riskiä syövästä ilmaantuvuuteen ja tapaus- ja kokonaiskuolleisuuteen sekä näihin liittyviä mekanismeja; koulusuoriutumisen ja mielenterveyden välisiä kompleksia yhteyksiä ja yhteyksiä selittäviä tekijöitä; ja mielenterveyden häiriöiden vaikutusta sosiaalisissa verkostoissa sekä näiden vaikutusten ajallista kestoa

Tutkimuksessa on muodostettu rekisteriaineisto, jossa on hoitoilmoitusrekisterin (HILMO) tietoja sairaalahoitojaksoista sekä psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidon käynneistä; tietoja perusterveyden huollon käynneistä; väestön perustietoja sekä tietoja sosioekonomista asemasta, muuttohistoriasta, syrjäytymisestä ja kuolemasta; tietoja kouluarvosanoista, sairauspoissaoloista, kuntoutuksesta, eläkkeistä, syövästä ja sen hoidosta sekä lääkkeitä; tietoja alueiden valon määrästä ja lämpötilasta.

Tiedot on yhdistetty henkilötunnuksen avulla rekisteriviranomaisten toimesta ja tutkijoiden käyttöön on luovutettu Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmään tunnistetun aineisto.

2. Yhteistyöhankkeena tehtävän tutkimuksen osapuolet ja vastuunjako

Hanke on THL:n, Helsingin yliopiston, Tampereen yliopiston, Itä-Suomen yliopiston sekä LABOREn tutkijoiden yhteishanke, jossa hankkeen Tampereen yliopistosta tulevat tutkijat toimivat psykiatrian asiantuntijoina, Helsingin ja Itä-Suomen yliopistosta tulevat tutkijat psykologian ja sosioekonomian asiantuntijoina ja THL:n tutkimusryhmä sosioekonomisen eriarvoisuuden ja rekisteritutkimuksen asiantuntijoina. Lisäksi hankkeeseen osallistuu terveystaloustieteen asiantuntija LABOREsta.

Tutkimukseen osallistuvat organisaatiot toimivat tutkimuksessa yhteisrekisterinpitäjinä. Tutkittavat voivat tehdä kaikki tähän tutkimukseen liittyvät pyynnöt rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi tutkimuksen yhteyshenkilölle. Yhteyshenkilö välittää tarvittaessa pyynnön myös muille yhteisrekisterinpitäjinä toimiville organisaatioille. Tutkittava voi käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään. Tällöin vastaanottaja voi tarvittaessa välittää pyynnön tai vaatimuksen myös muille yhteisrekisterinpitäjille.

3. Tutkimuksen vastuullinen johtaja tai siitä vastaava ryhmä

Nimi: Sonja Lumme

Osoite: THL, Mannerheimintie 166, Helsinki

Puhelinnumero: 0295247218

Sähköpostiosoite: sonja.lumme@thl.fi

4. Tietosuojavastaavien yhteystiedot

Jarkko Reittu, THL
tietosuoja@thl.fi

Lotta Ylä-Sulkava, Helsingin yliopisto
tietosuoja@helsinki.fi

Tietosuojavastaava, Tampereen yliopisto
dpo@tuni.fi

Helena Eronen, Itä-Suomen yliopisto
Helena.eronen@uef.fi

Jaana Toivanen, LABORE
Jaana.toivanen@labore.fi

5. Tutkimuksen suorittajat

Tutkimusryhmät THL:n terveystaloustiede ja palveluiden oikeudenmukaisuus tutkimusyksiköstä, Helsingin yliopiston psykologian ja logopedian yksiköstä, Itä-Suomen psykologian yksiköstä, Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellisestä tiedekunnasta sekä LABOREsta.

6. Tutkimuksen nimi, luonne ja kestoaika

Tutkimuksen nimi: Epäonnen kolmikko – Mielenterveyden häiriöt, somaattinen sairastavuus ja sosiaalinen syrjäytyminen elämänskaarella (TRIAD)

Kertatutkimus

Seurantatutkimus

Tutkimuksen kestoaika (kuinka kauan henkilötietoja käsitellään): Tutkimus on alkanut vuonna 2017. Tietoja, josta suorat tunnisteet on poistettu säilytetään Tilastokeskuksen etäkäyttöympäristössä turvallisesti hankkeen keston ajan, ja ne hävitetään vuonna 2028 hankkeen päättymisen jälkeen.

7. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyn peruste on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti seuraava:

Tutkittavan suostumus

Lakisääteisen veloitteen noudattaminen

Yleistä etua koskeva tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö

Oikeutettu etu

Muu, mikä:

8. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa ei käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia arkaluonteisia henkilötietoja:

- Rotu tai etninen alkuperä
- Poliittiset mielipiteet
- Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- Ammattiliiton jäsenyys
- Geneettiset tiedot
- Biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten
- Terveystiedot
- Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Arkaluonteisten tietojen käsittely perustuu seuraavaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaiseen erityisehtoon:

- Tutkittavan nimenomainen suostumus
- Tieteellinen tai historiallinen tutkimustarkoitus tai tilastollinen tarkoitus
- Tutkittava on saattanut käsiteltävät arkaluonteiset tiedot julkisiksi
- Muu, mikä:

Tutkimuksessa käsitellään rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja.

9. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää

- henkilötunnus (vain rekisteriviranomaisten käytössä aineistoa muodostettaessa, ei toimiteta tutkijoille)
- terveydentilaa ja erikoissairaanhoidon sekä perusterveyden huollon käyttöä koskevia tietoja
- tietoja lääkkeiden ostoista
- sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyttä koskevia tietoja
- tietoja sosioekonomista asemasta, muuttohistoriasta, asuin- ja opiskelupaikasta, syrjäytymisestä ja kuolemasta.
- tiedot iästä, sukupuolesta ja perheen jäsenistä
- tietoja kouluasuorutumisesta
- tietoja syövästä ja sen hoidosta
- tietoja aluiden ilmastosta

10. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Henkilötiedot poimitaan hallinnollisista rekistereistä (THL:n, Kelan ja Tilastokeskuksen rekisterit).

11. Tietojen siirto tai luovuttaminen tutkimusryhmän ulkopuolelle

Tietoja ei luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

12. Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Ei siirretä tai luovuteta.

13. Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä ei tehdä.

14. Henkilötietojen suojaamisen periaatteet

Tiedot ovat salassa pidettäviä.

Manuaalisen aineiston suojaaminen:

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot:

käyttäjätunnus salasana käytön rekisteröinti kulunvalvonta
 muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa
 Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

15. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusrekisteri hävitetään
 Tutkimusrekisteri arkistoidaan:
 ilman tunnistetietoja tunnistetiedoin

16. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden mahdollinen rajoittaminen

Tietosuojalainsäädäntö takaa tutkittavalle tiettyjä oikeuksia, joilla tutkittava voi varmistaa perusoikeuksiin kuuluvan yksityisyyden suojan toteutumisen. **Mikäli tutkittava haluaa käyttää oikeuttaan, ota yhteyttä tutkimuksen rekisterinpitäjään.**

Koska THL ei pysty tunnistamaan sinua aineistosta, niin mm. oikeutta päästä tietoihin, oikaisuun ja poistoon ei sovelleta.

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi tutkimuksessa ja mitä henkilötietojasi tutkimuksessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista seuraavissa tapauksissa:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- b) peruutat suostumuksen, johon käsittely on perustunut, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- c) vastustat käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä
- d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti; tai
- e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kohdassa **17 Mitä oikeuksia sinulla on ja oikeuksista poikkeaminen** kuvatuista oikeuksista saatetaan poiketa tietosuoja koskevan lainsäädännön mukaisilla perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Mikäli sinulla on kysyttävää oikeuksista, ota yhteyttä THL:n kirjaamoon (kirjaamo@thl.fi) tai kohdassa 1. mainittuun yhteyshenkilöön.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja@om.fi